

Пономарьова Галина Федорівна,
доктор педагогічних наук, професор,
ректор Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
rector-hgpa@kharkov.com

Степанець Іван Олексійович,
кандидат педагогічних наук, професор,
проректор з наукової роботи Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
i.o.stepanets28@gmail.com

ВИЩА ОСВІТА ХАРКОВА: ПОШУК ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ СУЧАСНОГО ЦЕНТРУ ЯКІСНОЇ ОСВІТИ

Процес реформування системи вищої освіти ілюструє той факт, що управління нею має базуватися на механізмах і системі стимулів, що безпосередньо та опосередковано впливають на ЗВО, спонукаючи їх підвищувати якість освітніх послуг, відчувати свою відповідальність за результати будь-якого виду діяльності, зокрема навчальної і виховної, наслідки яких сприяли б розвитку освітнього середовища.

Вивчення сучасних тенденцій у розвитку освіти переконує, що в умовах економіки знань вона має працювати на продукування знань, зосереджених у людині, яку слід розглядати не лише і не стільки як фактор праці, а більше як її результат. Розвиток такої економіки знань передбачає інтенсифікацію формування у людини ключових компетентностей, розвиток здібностей та виокремлення і нарощування набору об'єктивних життєво необхідних потреб. Оскільки освіта є органічною частиною економіки, означене тісно пов'язане з її розвитком. Автора поняття «економіка знань» американського економіста

Ф. Махлупа, який розглядав його лише щодо окремого сектору економіки [1], нині витіснив актуалізований підхід Ф. Бекона, англійського філософа, автора вислову «знання – сила».

Таким чином, у світлі нинішніх трансформацій класичної моделі економіки, зростають і набувають впливу індустрії, що продукують послуги, виробничим ресурсом яких є інформація та знання. Економіка знань сьогодні не лише використовує знання у різноманітних формах, але й створює їх у вигляді наукової і високотехнологічної продукції, висококваліфікованих послуг, освіти тощо.

Не перебільшуючи і не знижуючи економічну складову вищої освіти, зокрема педагогічної, її ми розглядаємо як відносно автономну систему, що характеризується спеціальними соціокультурними ознаками та елементами. При цьому, єдність складових системи, за нашими висновками, полягає у нормативному забезпеченні, єдності і послідовності освітнього і наукового процесів та визначеності результатів фахової підготовки.

Разом з тим, досвід вкотре переконує в об'єктивності потреби співпраці закладів вищої освіти, зокрема щодо напрямів, які, впливаючи на внутрішні процеси, забезпечують привабливість кожного закладу на ринку праці:

1. Розробка сучасних освітніх й освітньо-наукових програм з метою їх удосконалення та забезпечення унікальності.

2. Запозичення чи/або придбання один в одного того чи іншого ноу-хау, елементів бренду, різного роду інтелектуальних чи комерційних напрацювань, ідей тощо (франчайзинг) (обладнання, дидактичні засоби, ідеї універсального дизайну тощо).

3. Бенчмаркінг як процес запозичення інноваційних практик, ефективного досвіду щодо організації діяльності ЗВО, підвищення рівня її якості (організація системи підвищення кваліфікації, способи стимулювання учасників освітнього процесу, робота студентського самоврядування тощо).

4. Організація і зміст науково-методичної роботи, яка сприяє впровадженню сучасних досягнень психолого-педагогічної наук, авторських

ідей і технологій, передового педагогічного досвіду, про що ґрунтовно зазначила Н. Комаренко ще в кінці 90-х років ХХ століття [2].

Крім того, НМР у ЗВО є складовою єдиної системи безперервної фахової освіти (самоосвіти) науково-педагогічних кадрів, безпосередньо впливає на якість і результативність освітнього процесу. Останню тезу підтверджують результати проведеного нами дослідження.

83,3 % з 108 опитаних науково-педагогічних працівників за темою «Моніторинг якості НМР у контексті підвищення кваліфікації викладача» зазначають, що рівень фахового зростання викладача у процесі здійснення НМР залежить від:

- організації на рівні викладача, кафедри, факультету, ЗВО;
- системності і комплексності її моніторингу;
- якості (інноваційності) змісту;
- перспективності щодо забезпечення результативності освітнього процесу.

Саме тому якісна НМР у ЗВО, в тому числі за рахунок її збагачення шляхом обміну результатами з іншими ЗВО, здатна підвищувати конкурентоспроможність як закладу освіти так і його випускників.

5. Опікуючись якістю НМР слід мати на увазі, що цього недостатньо, якщо здобувачі освіти характеризуються низьким рівнем мотивації до навчання, сформованості у них пріоритетних універсальних (загальнолюдських) та професійних цінностей.

Спираючись на здобутки вчених [3; 4] і власні напрацювання серед таких цінностей маємо виокремити честь і відповідальність.

Честь ми розглядаємо як репутацію, якої особистість досягла своїми вчинками, керуючись власною мораллю. Честь визначає ставлення людини до самої себе, складає основу особистої гідності.

Відповідальність, як моральна і професійна якість, насамперед формується під впливом суспільних вимог, корпоративної етики, організації життєдіяльності працівника чи здобувача освіти у ЗВО.

Результати проведеного анкетування 121 здобувача освіти переконують у тому, що відповідні якості сприяють самоусвідомленню і викликають самоповагу, а, відповідно, спричиняють належне ставлення до освіти. Про це зазначають 91,9 % опитаних.

Варто акцентувати увагу на тому, що за результатами опитування здобувачів освіти в цьому процесі домінують такі засоби впливу як колективні справи зі спільним результатом, захист самостійно виконаної роботи, участь у заходах за межами ЗВО тощо у форматі змагань, конкурсів, фестивалів, олімпіад.

6. Сучасні заклади вищої освіти потребують створення і розвитку таких умов, що дають можливість створити атмосферу толерантності, душевності, побудувати взаємини відкритості, викликають у студентів почуття солідарності, а, відповідно, сприяють привабливості ЗВО. Усе це здійснюється через виховання, через тісну взаємодію суб'єктів освітнього процесу, стейкхолдерів, батьків, через партнерське спілкування.

В освітньому процесі взаємодія здійснюється переважно у формі педагогічного спілкування, що розглядається нами як рівноактивна взаємодія – діалог (полілог). Тільки у такому спілкуванні розкривається «людина в людині» як для інших, так і для себе.

Структурно ми так уявляємо модель педагогічного спілкування – діалогу (полілогу) (рис. 1).

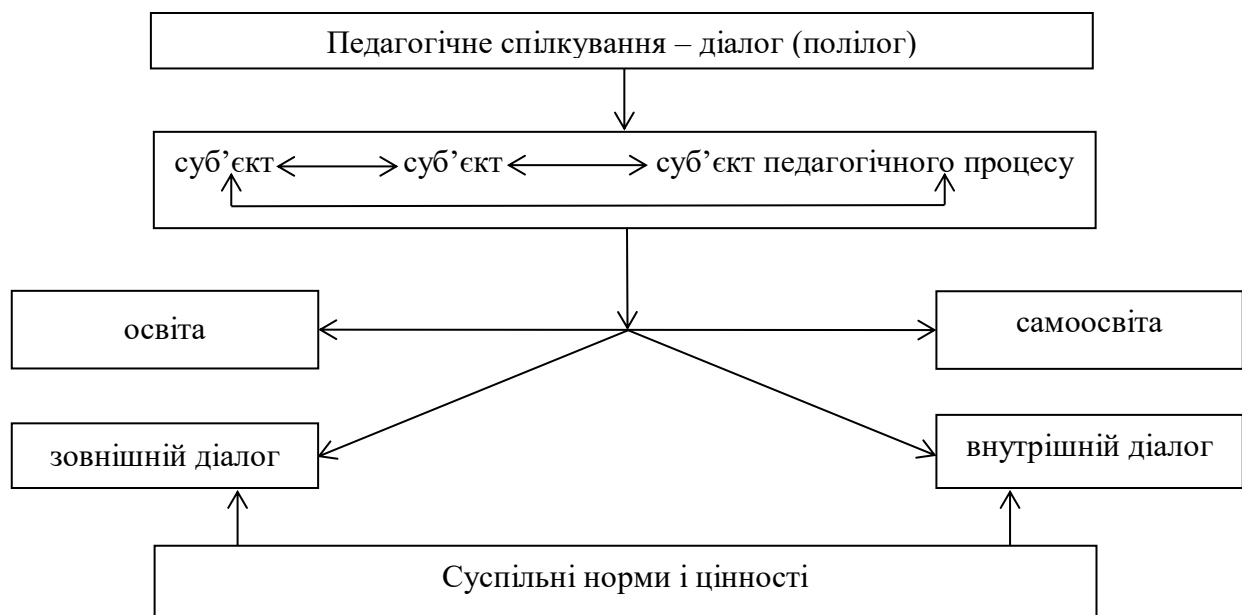

Рис. 1. Структурна модель педагогічного спілкування в освітньому процесі

7. Як переконує досвід, широке залучення здобувачів освіти до вирішення найрізноманітніших питань життя ЗВО, по-суті, робить їх причетними до його долі, а, отже, викликає бажання розповісти іншим про позитивні ефективні практики у своєму ЗВО через різноманітні засоби комунікації. Це безумовно сприяє формуванню позитивного іміджу ЗВО в освітньому просторі України. Така практику організовується на базі ЗВО за допомогою соціальних мереж, сайту ЗВО, преси, телебачення тощо.

Отже, забезпечити привабливість ЗВО, сприяти формуванню його іміджу як центру і лідера якісної освіти і науки – значить розвивати інноваційне освітнє середовище, активізувати суб'єктів освітнього процесу до співпраці, налагоджувати взаємодію зі стейкхолдерами, презентувати власні здобутки на національному та міжнародному рівнях, удосконалювати кадрове забезпечення освітніх та освітньо-наукових програм, проводити якісну профорієнтаційну роботу.

Список використаних джерел

1. F.Machlup. (1984). Knowledge : Its Creation, Distribution, and Economic Significance. Vol. 3. Princeton.
2. Комаренко Н. (1997). *Форми організації методичної роботи в гімназії*. Канд. пед. наук. Одеса.
3. Бойченко Н.М. (2014). Етичні аспекти університетських цінностей. Софія. *Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. ВЦ «Київський університет»*. №1. С.37-43.
4. Калиновський Ю.Ю. (2012). Академічна чесність як чинник правового виховання студентської молоді. *Гілея : науковий вісник : зб. наук. праць*. Київ. Вип. 63 (№8). С. 477-482.